

Marju Lauristin Metsaülikoolis: ehk peaksime loobuma edudiskursusest ja määratlema uued elukvaliteediga seotud arengusihid?

Marju Lauristin kõneles Metsaülikoolis ühiskonna edukuse mõõtmisest rääkides sellest, et Eestis on nii positiivseid kui negatiivseid arengutendentse ning tõstatas küsimus, ehk vajaks ühiskond uut arengusihiti, ja loobuma siirdeühiskonnale omasest edudiskursusest.

„Edu on suhteline mõiste ja kõik sõltub sellest, millised näitajad aluseks võtta. Eestis arvatakse sageli, et edukas majandus võrdub edukas riik võrdub edukas ühiskond. See on selgelt sotsiaalteadlase jaoks vale vaade. Ühiskonna edu ja majandusedu ei ole sünonüümid,“ kõneles Lauristin. „Võtame näiteks SKP per capita. Selle kasvatamiseks on ju kaks võimalust – tõsta SKPd või vähendada capitaid ehk inimesi. Nii on väljaränne SKP per capita seisukohast küüniliselt võttes vähemasti lühiajaliselt hea võimalus. Üks alasüsteem võib olla edukas, teine selle tagajärjel aga hoopis põhja minna.“

„Kümme aastat tagasi Riigikogus heaks kiidetud säästva Eesti arengukavas olid toodud nii eesmärgid kui ohud, millega on vaja tegeleda. Kultuuriruumi kestmine, sotsiaalne sidusus, majandusliku heaolu kasv ja looduskeskkonna säästlik areng olid strateegias toodud kesksed teemad, et tagada Eesti jätkusuutlik areng. Nii need valdkonnad kui nende saavutamist ohustavad tegurid on täna sama aktuaalsed või teravamadki kui toona,“ kõneles Lauristin ja tõi esmalt ohuna välja inimvara süveneva defitsiidi: madala sündivuse, kehvade tervise, vähese harituse ja riske eirava elustiili „Samuti aina hoogustuv väljaränne, sotsiaalse ja kultuurilise kapitali defitsiit ehk võimetus kokkuleppeid sõlmida ning üha süvenev ainealine ja vaimne lõhe paremini ja kehvemini toime tulevate ühiskonnrühmade vahel,“ loetles Lauristin riske.

„Osa tänase Eesti frustratsioonist tuleb kindlasti sellest, et hindame oma edukust teiste pilgu läbi. Küsime, kas näime teistele edukad, oleme õiges kohas mingis pingereas. Ka pingeread on väga suhtelised – sealjuures on oluline nii see, mida võrdleme, kui ka see, kellega võrdleme. Ehkki Eesti sarnaneb hetkel pigem Uruguai kui Austriale, kuulume OECDsse ja Euroopa Liitu ja peaksime end justkui võrdlema pigem arenenud maadega. Kui vaadata end võrdluses siirderiikidega, siis siin pole kahtlustki – siirdeaja oleme läbinud edukalt. Aga see on nüüd läbi,“ rääkis Lauristin. „ Kui võrdleme end arenenud maadega, on Eesti inimene paraku kõige vaesem OECDs. Ka täna hädas olevad riigid on Eestist tõsiselt palju ees. Meie leibkondade majanduslik polster on väga õhuke. See on ka üks põhjus, miks siinsete inimeste jaoks on väga palju tähtsam, kuidas riigil läheb. Inimese enda kindlustunne sõltub väga palju sellest, kuidas läheb meie riigil,“ kõneles Marju Lauristin.

„Euroopa keskmisest kõrgemad on Eestis võimaluste ja püüdlusega seotud näitajad - meediavabadus, majandusvabadus, internetivabaduselt oleme esimesed maailmas. Samuti oleme tuleviku suhtes optimistlikumad ning meie õpilaste formaalsete teadmiste tase on kõrge,“ rääkis Lauristin. „Samal ajal ei tunne näiteks need heade teadmistega lapsed õppimisest rõõmu. See on üks väike näide sellest, et asjus, mis puudutavad elukvaliteeti, oleme sageli Euroopa keskmisest madalamal tasemel. Näiteks oodatav eluiga, tervena elatud aastad, töö tootlikkus, jõukus, rahulolu eluga – kõik need on keskmisest madalamal tasemel. Kokkuvõttes tähendab see, et oleme loonud arengut toetava keskkonna, ent pole suutnud seda muuta siinsete inimeste heaoluks; meie tervis, rahakott ja eluga rahulolu on endiselt Euroopa kehvemate seas. Täna on peamine väljakutse selles, kuidas muuta meie potentsiaal tegelikult elukvaliteediks.“

„Minu hinnangul pole tegu kapitalismi kriisiga, vaid pigem legitimatsioonikriisiga ehk usalduse probleemiga, mis tekib siis, kui majanduslik, poliitiline ja haldussüsteem ning sotsiaalsfäär ei ole enam omavahel sidustatud. Eesti tuli kriisist kiiresti välja osalt kõrgete usaldusnäitajate toel. Meie inimesed olid motiveeritud ühiselt pingutama, usaldasid Eesti valitud kurssi. Tänapäevaks on mitmed usaldusega seotud näitajad langenud. Esmakordselt on meie valitud arengutee heakskiitjatest suurem ka nende inimeste hulk, kes usuvad, et Eesti on valel teel. Siit jõuamegi küsimuse juurde, kas peaksime ehk siirdeühiskonnale iseloomulikust edudiskursusest loobuma ja määratlema uued arengusihid, mis on seotud elukvaliteediga ja oleksid kõigile inimlikult arusaadavad?“ lõpetas Lauristin oma sõnavõtu küsimusega.